

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ
ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ÇALIŞMALARININ
KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ UYGULAMALARIYLA İLİŞKİSİ**

Emel KARAOĞLAN

Denizli – 2022

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERE
YÖNELİK ÇALIŞMALARININ KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ
UYGULAMALARIYLA İLİŞKİSİ

Emel KARAOĞLAN

Danışman
Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde; bilgisi ve zamanını samimiyetle paylaşan, hayata bakışını ‘gölüşüyle’ daha da pozitif kılan, değerli danışman hocam Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN ’ e; mesleki bilgileri, örnek yaşanmışlıkları ve rehberlik anlayışı ile bizlere vizyon oluşturan, emek veren hocam; Sayın Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN’e, hocam; Sayın Prof. Dr. Kazım ÇELİK’e, hocam Sayın Doç. Dr. Erencan AYBEK’e, hocam; Doç. Dr. Kadriye Funda NAYIR’a, hocam Doç. Dr. Fatma ÇOBANOĞLU’na, hocam Dr.Gökhan TUZCU’ya, verilerin toplanması aşamasında, bana yardımcı olan, zaman ayıran ve içtenlikle sorularımı cevaplayan tüm okul yöneticisi ve öğretmen meslektaşlarıma; süreç boyunca her zaman yanımda hissettiğim, güç aldığım eşim Ali, canım oğlum 1 Mustafa Kemal, canım oğlum 2 Yağız’a ve tüm dostlarıma, tüm sevdiklerime;

Sonsuz teőekkürler...

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Emel KARAOĞLAN

ÖZET

Okul Yöneticilerinin Özel Gereksinimli Öğrencilere Yönelik Çalışmalarının Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarıyla İlişkisi

KARAOĞLAN, Emel

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

Haziran 2022, 32 sayfa

Bu araştırmanın amacı; Denizli ili merkez ilçelerinde bulunan ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında öğretmenlerin, okul yöneticilerinin yaptığı çalışmaları incelemek, ortaöğretim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları ile ilgili bilgi düzeylerini, beklenti ve algılarını, sorunlar ve çözüm yollarını, kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında verimliliği ortaya koymaktır. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan 14 öğretmen ve dokuz okul yöneticisine ulaşılarak, nitel araştırma gerçekleştirilmiştir. Danışman akademisyenin görüşü alınarak, araştırmacı tarafından hazırlanan Görüşme Formu ile veriler toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler Maxqda Analytics Pro 2022 programı ile analiz edilmiştir. Analizlerden ulaşılan sonuçlara göre; kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları, özel gereksinimli öğrencilerle iletişim kurma, akademik ve sosyal becerileri kazandırma, bakanlık mevzuat çalışmalarını uygulamada yetersiz kaldıkları, sınıf mevcutlarının yoğunluğu, dersliklerin fiziksel açıdan uygun olmayışı, destek eğitim odasının olmaması(BEP)birebir özel eğitim için zaman kısıtı ve öğretmen eksikliği karşılaşılan sorunlar olarak belirlenmiş, verimliliğin artırılması için; okul ortamlarının fiziksel olarak düzenlenmesi, öğretmen bilgi eksikliğini hizmetiçi eğitim ve kurslarla giderilmesi, BEP(Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uygulamada destek eğitiminin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma /Bütünleştirme Yoluyla Eğitim, BEP(Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı),Destek Eğitimi, Destek Eğitim Odası

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU ..Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Özel Gereksinimin Tanımı ve Özel Eğitim	6
2.1.2. Kaynaştırma Kavramı Tanımı Ve Tarihçe	7
2.1.3. Ülkemizde Kaynaştırma Eğitimi	7
2.2. İlgili Çalışmalar	8
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	8
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	10
3.1. Araştırmanın Modeli	10
3.2. Evren ve Örneklem	10
3.3. Verilerin Toplanması	11
3.4. Verilerin Analizi	11
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	12
4.1. Kaynaştırma Eğitim Uygulamalarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar	12
4.1.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı	13
4.1.2. Destek Eğitim Hizmeti	13
4.1.3. Ölçme Değerlendirme	14
4.2. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler	14
4.2.1. Öğretmen Bilgi Eksikliği	15

4.2.2. Sınıf Mevcutlarının Kalabalık Olması	15
4.2.3. Destek Eğitimi Odasının Olmaması	16
4.3. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Verimliliğin Arttırılması	16
4.3.1. Bireysel Destek Eğitimi	17
4.3.2. Öğretmen Eğitimi	17
4.3.3. Veli Okul İşbirliği	17
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	19
5.1. Tartışma ve Sonuçlar	19
5.2. Öneriler	20
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	20
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	20
KAYNAKÇA	21
EKLER	23
Ek 1: Görüşme Formu	23
ÖZGEÇMİŞ	24

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölüm araştırmaya ilişkin problem durumunu, problem cümlesini alt problemleri, amaçlarını, önemini, sayıltılarını, sınırlılıklarını ve araştırmada kullanılmış olan tanımları kapsamaktadır.

İnsan sosyal bir varlıktır, bebeklikten itibaren çevresi ile sürekli etkileşim halindedir. Çevresindeki bireylerle iletişim kurarken benzerlik ve farklılıklarını ön planda tutmakta ve kendileriyle benzerli özellikleri taşıyan kişilere yönelmekte, onlarla yakınlık kurma eğilimi göstermektedir (Kara,2016). Bireylerin hiçbiri diğerine benzememekle birlikte, bireysel farklılıklar da çok çeşitlidir. Gelişimin doğası kişiye özgü olmasıdır, bu nedenle bireysel farklılık göstermektedir ve bireyin ihtiyaçları da farklıdır. Normal gelişim seyrinde olan bireylerin varlığı gibi, normal gelişim süreci dışında kalan işitme, görme, zihinsel, otistik ve daha sayabileceğimiz birçok farklı özellikleri olan özel gereksinimli hale gelen bireyler de mevcuttur. Engellerinden dolayı özel gereksinimli hale gelen bireyler için bu olağan bir durumdur , kusur veya ayıp değildir ve çok çeşitli nedenleri olabilir (Akt: Değer , 2018,s.17).Bu bireyler, duygusal, bedensel, zihinsel sosyal özellikleri bakımından yaşlılarından farklı gereksinimleri olan kişilerdir(Kargın,2004).Özel gereksinimli olan bireylerin ,normal gelişim gösteren diğer akranları kadar olamasa da,sosyal yönden topluma uyum sağlamaları,aile ve çevresiyle sağlıklı iletişim kurmaları,öz yeterliliklerini kazanabilmeleri ,eğitim almalarıyla sağlanacaktır,neticede normal gelişim gösteren diğer akranları aynı ortamda eğitim hakkında yararlanmaları da eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin gereğidir.

Özel gereksinimleri olan olan bireylerin kademe ve tür farkı olmaksızın akranlarıyla aynı sınıf ortamında yarı zamanlı veya tam zamanlı olarak eğitim almaları ise kaynaştırma ve bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları olarak tanımlanır. (MEB),Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ,2017/28 Sayılı Genelge). Alanyazın taramasına bakıldığında ise kaynaştırma eğitimi ile ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir.Araştırmalarda ortaya konulan sonuç ise,kaynaştırma eğitimi uygulamalarında güçlükler yaşandığı,okul yöneticisi, öğretmen, velilerinin bilgi eksikliğinin olduğu ,kaynaştırma eğitimine olumlu bakış açısıyla yaklaştıkları ve yararlı olduğunu düşündükleridir.

1.1. Problem Durumu

Eğitimde fırsat ve imkan eşitliği ilkesinden hareketle; özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması,öz yeterliliklerinin artırılması,topluma uyum sağlamaları ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, üzerinde durulması gereken bir konudur. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi de gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Özel Eğitim olarak tanımlanan kavram, özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ve gelişim özelliklerine uygun olarak eğitilmesidir(Kargın, 2004).Dünyada ,1900'lü yıllarda özel eğitim okulları veya özel eğitim sınıflarında verilen eğitimin çok verimli olamadığı,engelli/engelsiz birey ayrımının ön plana çıkardığı,özel eğitim sınıfı ve bölümünün okullarda zemin veya bodrum katta yer aldığı,teneffüs ve yemek saatlerini ayrı olduğu maalesef kaynaştırmanın gerçekleştirmediği görüldü.Özel eğitim sınıfları veya okullarında personel yetersizliği,araç,gereç ve donatım eksikliği de zamanla sorun oluşturdu.

Bireyin ihtiyacına uygun eğitim öğretim faaliyetlerinin belirlenmesi, planlanması ve uygulanması, uygulayıcıların; yönetici,öğretmen,veli, alan uzmanının eğitime bakış açısı titizlik gerektiren bir süreçtir. Öğretmen, yönetici,alan uzmanı, veli, öğrenci eğitim sürecinde birlikte ekip ruhuyla hareket etmelidir.Her tür ve kademedeki eğitim kurumunda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik,yaptığı çalışmalar,kaynaştırma eğitiminin önemi,uygulamada karşılaşılan güçlükler,verimliliğin artırılması noktasında ele alınmalıdır.Ortaöğretim kurumlarında okul yöneticilerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik çalışmalarının kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilişkisi nedir?

1.1.1. Problem Cümlesi

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin, özel gereksinimli bireylere yönelik yaptığı çalışmaların kaynaştırma eğitimi uygulamaları ile ilişkisi nedir? sorusu problem cümlesidir.

1.1.2. Alt Problemler

a) Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Veliler Ve Öğrencilerin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları İle İlgili Bilgi Düzeyleri Nedir?

b) Ortaöğretim Kurumlarında Kaynaştırma/bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Okul Yöneticileri, Öğretmenler, Öğrenciler Ve Velilerin Karşılaştığı Güçlükler ve Çözüm Yolları Nelerdir?

c) Kaynaştırma /Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Verimlilik Nasıl Arttırılabilir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada amaç; Denizli ili Merkezefendi/Pamukkale ilçelerinde bulunan ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında öğretmenlerin, okul yöneticilerinin yaptığı çalışmaları incelemek, ortaöğretim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları ile ilgili bilgi düzeylerini, beklenti ve algılarını, sorunlar ve çözüm yollarını, kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında verimliliği ortaya koymaktır.

Edinilen sonuçlar ile ortaöğretim kurumlarında özel gereksinimli olan ve kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere pozitif öğrenme ortamları sağlanarak, akademik yönden geliştirilmesi, sosyal duygusal beceriler kazandırılması, birey olarak içinde yaşadığı topluma uyum sağlamaları ve bu süreçte okul yöneticilerine, öğretmenlere rehberlik edilmesi, öğrenci ve veli beklentilerinin karşılanması, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında verimliliğin arttırılması, planlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmayla, ülkemizde sınırlı sayıda çalışma yapılmış olan ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı ve Özel eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan planlamalar ve programlar geliştirilmeli, özel eğitime verilen önemin arttırılması sağlanmalıdır.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmen ve okul yöneticilerinin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları hakkındaki bilgi düzeyleri, farkındalıkları arttırılarak, öğrencilerin velilerin beklentileri karşılanacak, eğitimde fırsat eşitliği ilkesi gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu nedenle okul müdürleri ve öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yaklaşım, tutum ve davranışlarında farkındalık yaratmak ilgili diğer araştırmalar için araştırmacılara geri bildirim sağlamak ve literatüre katkı açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın sayıltıları belirtilen şekildedir:

- 1- Araştırmada kullanılacak olan ölçekleri araştırmaya konu olan ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okul yöneticilerinin, doğru cevaplandırabilecekleri varsayılmaktadır.
- 2- Hazırlanan görüşme formu özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaştırma eğitimi uygulamalarının, etkililik, verimlilik, uygulamada güçlüklerini tespit edecek niteliktedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

2021-2022 öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi/Pamukkale ilçelerinde yer alan ortaöğretim kurumlarında eğitim öğretime devam eden özel gereksinimli kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin çoğunlukta olduğu yönetici ve öğretmenler ile sınırlıdır.

Yine bu okullarda çalışan öğretmenlerin en az 1 yıl süreyle özel gereksinimli kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere eğitim öğretim veriyor olması ile sınırlıdır.

Denizli ili Merkezefendi/Pamukkale ilçelerinde altı devlet okulunda görev yapan 14 öğretmen, dokuz yönetici ile yapılan görüşmelerdeki sorular ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel Eğitim Gereksinimli Birey: Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim açısından akranlarından farklı olan bireylerdir.

Kaynaştırma /Bütünleştirme Yoluyla Eğitim: Gelişimi yaşının özelliklerine uygunluk gösteren bireyler ile özel gereksinimli bireylerin bir arada ve aynı sınıf ortamında ayrıştırılmadan eğitim almasıdır.

Destek Eğitimi: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında desteklenmesi için verilen eğitimidir.(MEB Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2020).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı: Özel gereksinimli bireylerin gelişim özelliklerine, uygun hazırlanan ve bu doğrultuda verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır. (MEB Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2020).

Destek Eğitim Odası : Özel gereksinimli bireylerin gelişim özelliklerine, uygun hazırlanan ve bu doğrultuda verilecek destek eğitim hizmetlerini ,eğitim materyallerini de içeren özel eğitim alanıdır (MEB Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2020).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde “özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaştırma ve bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarıyla ilgili kuramsal bilgilere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Ülkemizde Ortaöğretim kurumlarında, özel gereksinimli öğrencilere yönelik uygulanan kaynaştırma eğitimi çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla, ilk olarak özel gereksinim kavramı ve özel eğitimin tanımı yapılmış, kaynaştırma eğitiminin ne anlama geldiği açıklanmış, gerekliliği, etkililiği, uygulamadaki güçlükler ve çözüm yolları üzerinde durulmuştur. Bu belirlemeyi bilimsel verilere dayandırmak üzere özel gereksinimli, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin çoğunlukta olduğu ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticisi ve öğretmenlerle görüşme yapılmıştır.

2.1.1. Özel Gereksinimin Tanımı ve Özel Eğitim

Çeşitli nedenlerle fiziksel, zihinsel, duygusal özellikler ve bireysel yeterlilikler yönünden normal gelişim gösteren akranlarından farklı gereksinimleri olan bireyleri özel gereksinimli olarak tanımlayabiliriz(Duran, 2019).

Özel Eğitim ise; özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ve gelişim özelliklerine uygun olarak eğitilmesidir(Kargın, 2004).

Özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik ilk özel eğitim çalışmaları 16. yüzyılda ortaya çıkmıştır.1900'lü yılların ilk yarısında da Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde özel eğitim okullarında eğitim öğretim vermeye başlanmıştır. Bu dönemde, fiziksel, zihinsel, duygusal gelişimi akranlarından geri olan bireylerin, normal gelişim gösteren diğer öğrencileri olumsuz etkileyeceği,aynı ortamda eğitilemeyeceği düşünülür, ayrı okullara yerleştirilmeleri sağlanırdı. Bunun nedeni olarak da; öğrencinin fiziksel, zihinsel durumu veya hastalığının diğer normal öğrencileri ,öğretmeni üzdüğü, dikkatini dağıttığı, öğrenme öğretme faaliyetlerini olumsuz etkilediği gösterilirdi(Kargın,2004).

2.1.2. Kaynaştırma Kavramı Tanımı Ve Tarihçe

Günümüzde sık kullanılan kaynaştırma kavramının birden çok tanımı yapılmıştır: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre; fiziksel, zihinsel, duygusal gelişimleri normalden farklı olan çocukların, normal olan diğer akranlarıyla aynı ortamda eğitim aldığı, gerekli görüldüğünde ise özel eğitim veya destek eğitimi şeklinde gerçekleştirilen uygulamadır. Diğer bir tanım, gelişimleri birbirinden farklılık gösteren çocukların, aynı sınıf ortamında destek hizmeti sağlanarak, birlikte eğitim almasıdır (Akt: Bulutoğlu,E.2019,s 20).

Herhangi bir alanda yetersizliği olan çocukların, günlük yaşam becerileri kazanması, normal olan diğer akranlarıyla ve çevresiyle iletişim kurabilmesi amacıyla, özel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı öğretim türüdür (Akt:Bulutuoğlu,E.,2019, s ,20).

1900'lü yılların ilk yarısında özel gereksinimli bireylerin özel eğitim okullarında eğitilmesi görüşü yaygın olmakla birlikte,ilk kaynaştırma uygulamaları 1913'te görme engelli öğrencilerin okuldaki zamanlarının bir kısmını özel eğitim sınıfında, diğer kısmını ise normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte genel sınıf ortamında bulunarak eğitim almalarıdır(Kargın,2004).1918 yılında İngiltere'de, özel eğitim okulları ile genel eğitim okullarının birlikte çalışması kararını ve 1944'te çıkarılan ve özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıfında diğer normal akranlarıyla eğitimlerini sürdürmeleri yasası tamamlamıştır.1960 sonrası özel eğitim sınıfları ve okullarına yönelik eleştiriler ,kaynaştırma eğitiminin tüm dünyada uygulanmaya başlamasını sağlamıştır.1975 yılında çıkarılan yasa ile özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında eğitim öğretim almaları kararı varılmıştır.

Amerika 'da uygulanmaya başlayan kaynaştırma modeli; zamanla diğer ülkelere yayılmış, nedenleri, sonuçları, uygulanabilirliği, etkililiği çok tartışılmış, birçok araştırma yapılmış, engelli bireylerin günlük yaşam becerileri kazanma ve topluma aktif birey olarak katılabilmeye engelli olmayan diğer akranlarıyla birlikte eğitim alması görüşü ön plana çıkmıştır.(Kargın,2004).

2.1.3. Ülkemizde Kaynaştırma Eğitimi

İlkemizde ise kaynaştırma eğitime yönelik çalışmalar uluslararası ile paralellik göstermektedir. Özel eğitimle ilgili ilk uygulama,16.yüzyıl Enderun Mektebi sayılabilir(Kargın,2004).Saray okulu da denilen Enderun, üstün yetenekli çocukların eğitildiği bir kurumdu. Enderun dışında ilk uygulama 1889 yılında İstanbul'da işitme ve görme engelli çocuklar için açılan özel sınıflarda eğitim verilmesidir.Cumhuriyet döneminde ise 1921 yılında İzmir'de açılan Özel İzmir Körler ve Sağırklar Müessesesi özel

eğitim okulu olarak 1950'ye kadar hizmet vermiştir. 1973 yılında kabul edilen 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1983'te çıkarılan 'Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası'' ile kaynaştırma eğitimi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.1993 yılında kabul edilen Kanun Hükmünde Kararname ile ilk kez Kaynaştırma Uygulamaları sistemi oluşturulmuştur. Bu kararnamede özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinin öncelikli olarak en az kısıtlayıcı ortam olan kaynaştırma eğitiminin gerçekteştirildiği ortamlarda gerçekteştirilmesi gerektiği temel ilke olarak kabul edilmiştir (MEB, 2018).

2000 yılında yürürlüğe giren "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile kaynaştırma, ilkeleriyle birlikte açıklanmıştır.(Sucuoğlu, Kargın 2004).

Eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması, özel gereksinimli çocukların toplumsal hayata katılabilmesi, öz yeterlilik ve öz yaşam becerileri kazanabilmesi, akranlarıyla ve çevresiyle iletişim kurup sosyalleşmesinde, kaynaştırma eğitimi uygulamaları kritik bir öneme sahiptir(Akt: Duran,N.2019,s,17).

Eğitim sürecinde ise; öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri iyi tanımaları, ihtiyaçlarını çok iyi belirlemeleri, buna uygun öğretim yöntem ve teknikleri, etkinlik ve çalışmalar yapmaları, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının etkililiğini ve verimliliğini arttıracaktır.(Enad,2019).Bu nedenle öğretmenler ve alan uzmanlarından oluşan bir ekibin olması ön koşuldur. Bireyselleştirilmiş Eğitim Proğramı hazırlanması, proğramın aile katılımı ve destek eğitimi ile gerçekteştirilmesi son derece önemlidir. Kaynaştırma eğitiminin uygulandığı ortamlarda ,özel gereksinimli bireylerin sosyal becerileri kazanması ve akademik durumunun olumlu yönde gelişmesi, verimlilik ve etkililik olarak değerlendirilebilir.

2.2. İlgili Çalışmalar

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

1980-2005 yılları arasında konusunda ilk araştırmalar ve yayınlar oluşturulmaya başlanmıştır. Toplam seksen üç Türkçe yayından onsekizi genel olarak kaynaştırma kavramı ve özel eğitimde kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili açıklayıcı bilgi vermiş, gerekliliği üzerinde durmuştur(Sucuoğlu,2004).Yapılan tüm araştırmalarda, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaşılan en büyük güçlük öğretmen bilgi eksikliği olarak özetlenmiştir.(Enad,2019).

Berkant ve Atılgan 2015-2016 eğitim öğretim yılında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşlerini inceledikleri araştırmalarında ;öğretmenlerin bilgi eksikliği, eğitim öğretim ortamının uygun olmayışı, aile katılımının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır(Bulutoğlu,2018).

Erdem ve Güner Yıldız;2017 yılında okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapmış oldukları araştırmada; okul yöneticilerinin belirtmiş olduğu, kaynaştırma eğitiminin genel sınıf ortamı dışında ve alan uzmanları tarafından verilmesi gerektiği görüşünü ortaya koymuşlardır.

Yılmaz Bolat ve Ala, okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarıyla ilgili görüşlerini ele aldıkları araştırmada ;okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitiminin amaca hizmet etmediğini belirttiklerini, konu ile ilgili bilgi eksiklerinin çok fazla olduğunu dile getirdiklerini vurgulamışlardır.

Pamuk, 2016 yılında öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili görüşlerini incelemiş, aile katılımının yetersiz oluşu, okulda uygun destek eğitim ortamının olmaması, özel eğitim için zaman kısıtlılığı, kaynaştırma öğrencilerinin tanılama işlemlerinin özen gösterilmeden rastgele yapıldığı görüşüne ulaşmıştır.

Kara tarafından 2016 yılında öğretmenlerin başarılı kaynaştırma eğitimi için neler gereklidir? sorusunu esas alan araştırmada, eğitim ortamının gerekli koşullara sahip olması,sınıf mevcutlarının istenen düzeyde olması, alan uzmanlarının öğretmenlere destek vermesi,okulun fiziki imkanlarının uyarlanması, öğretmen bilgi eksikliğinin giderilmesi temel koşullar olarak belirlenmiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Avradimis,Bayliss, (Burden) öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilerin normal okula devam etmeleri, kaynaştırma eğitimi almalarıyla ilgili görüşlerini incelenmiş,olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Idol(2006)özel eğitim öğrencilerinin genel eğitim programlarına yerleştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşleri incelenmiş ,özel gereksinimli öğrencilerinin genel eğitim ortamında eğitim almalarının olumlu olduğu görüşü vurgulanmıştır.

Chopra(2008) ilkokul öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörler çalışmasında;eğitimli öğretmenlerin daha olumlu bir tutum sergiledikleri ortaya konmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarında verimliliğin artırılması ve özel gereksinimli öğrencilerin eğitim öğretim ihtiyacının karşılanmasında okul yöneticilerinin yaptığı çalışmaların katkısı nedir? Sorusunun cevabını bulmak için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili bulgular nitel olarak derinlemesine inceleyen bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Durum çalışması ise araştırmacının bir veya birkaç durumu derinlemesine incelediği ve bu durumlara bağlı temaları ortaya koyduğu nitel araştırma yaklaşımıdır (Creswell, Hanson, Clark Plano & Morales, 2007). Bu çalışmada durum çalışması deseninin tercih edilmesinin sebebi, yönetici ve öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik karşılaştıkları sorunları, eğitime engel durumları ve çözüm önerilerini ilk elden derinlemesine araştırmaktır.

Araştırma verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmış, görüşülen kişilerin düşünceleri ayrıntılı olarak anlaşılabilmiştir.

Veriler, özel gereksinimli öğrencilerin eğitim sistemindeki durumlarına dair okul yöneticisi ve öğretmenlerinin görüşlerini, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları sorunları, çözüm önerilerini ve verimliliğin artırılması için yapılacak çalışmaları tespit etmeyi sağlayan görüşme formu ile toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmacı tarafından, Denizli Merkezefendi/Pamukkale ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarından, kaynaştırma eğitimi alan, öğrenci sayısı çok olan altı okul belirlenmiş, bu okullarda görev yapan müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlere ulaşılmış, on dört öğretmen, dokuz okul yöneticisi ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından ön görüşme yaptığı yönetici ve öğretmenler ile telefon ve mail ile iletişime geçilmiş randevu alınarak, görüşme gönüllük esasına göre gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin dokuzu kadın beşi erkek, yöneticilerin tamamı erkektir. Veri toplanan on dört öğretmen, çalıştıkları kurumda 1-10 yıl, dokuz yönetici ise 1-

5 yıl üzeri mesleki kıdem sahibidir. Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görev yaptığı okullarda öğrenim gören özel gereksinimli öğrenci sayısı 46'dır.

3.3. Verilerin Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcılarla ilgili demografik bilgiler ve katılımcıların, özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaştırma eğitimine dair görüşlerine yönelik soruları içermektedir. Görüşme sorularını hazırlamak için literatür taraması yapılmış daha sonra soruları sınamak için yöneticilik kıdemi 8 yıl ve üzeri olan ortaöğretim kurumunda görev yapan 1 okul müdürü, öğretmenlik mesleki deneyimi 10 yıl ve üzeri olan ve ortaöğretim kurumunda çalışan 1 öğretmenimiz ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Görüşme formundaki sorulardan birkaç tanesi belirtilen şekildedir;

1) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarıyla ilgili bilgi düzeyiniz nedir? Yeterli buluyor musunuz?

2) Okulunuzda özel gereksinimli kaç öğrenciniz var?

3) Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

4) Kaynaştırma /bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında verimlilik sizce nasıl artırılabilir?

Tüm katılımcılar aynı sorulara cevap vermiştir. Katılımcılara çoklu sorular, yönlendirici sorular ve Evet-Hayır gerektiren sorular sormaktan kaçınılmıştır (Merriam & Tisdell, 2015). Ayrıca güvenilirlik için katılımcıların görüşleri arasındaki tutarlılığa bakılmış ulaşılan sonuçlar görüşme yapılan yönetici ve öğretmenlerle paylaşılmıştır (Creswell, 2013).

3.4. Verilerin Analizi

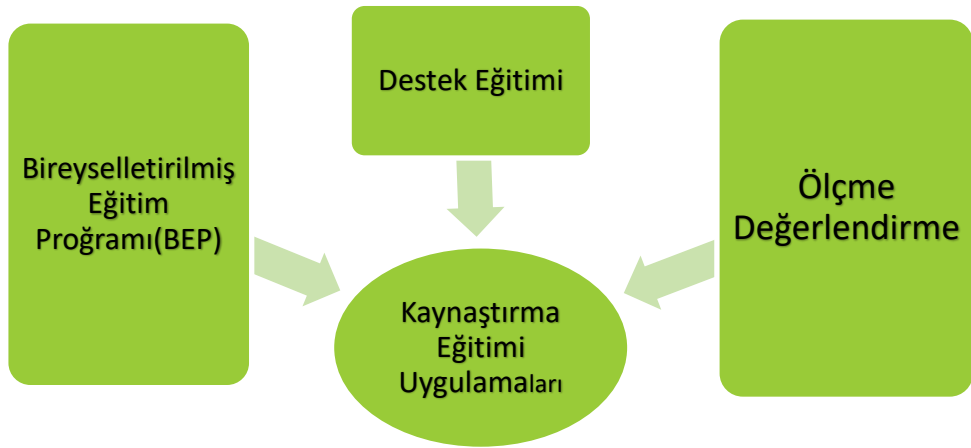
Araştırmada ilk olarak; katılımcıların görüşme sorularına vermiş olduğu cevaplar bilgisayar ortamına aktarılmış, bir araya getirilmiş ve tekrar tekrar okunmuş, veriler araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. İçerik analizi yapılarak, temalar ve alt temalar oluşturulmuş, bulgulara ulaşılmış, tümevarım yöntemiyle yorumlama yapılmıştır. Analiz sürecinde araştırmacı, oluşturduğu temaları ve altına gelen kodlamaları tekrar tekrar inceleyerek güvenilirliği arttırmaya çalışmıştır. Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri verilirken görüşü alınan kişinin yönetici veya öğretmen olduğu bilgisi belirtilen şekilde kodlanmıştır. Örneğin Ö1: Öğretmen 1, Y1: Yönetici 1 şeklinde ifade edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Okullarında özel gereksinimli kaynaştırma eğitimi alan öğrencileri olan 14 öğretmen ve dokuz okul yöneticisi ile yapılan görüşmelerde; kaynaştırma eğitimi uygulamaları yapılan çalışmalar, uygulamalarda karşılaşılan güçlükler, verimliliğin artırılması şeklinde üç temaya ulaşılmış ve her bir temanın da alt temaları ve bu temalara ilişkin bulguları doğrudan alıntılar yapılarak aşağıda yer verilmiştir.

4.1. Kaynaştırma Eğitim Uygulamalarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu kısımda araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlere, okullarında eğitim öğretime devam eden özel gereksinimli(fiziksel yetersizlik, zihinsel yetersizlik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, süreğen hastalık)kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalar ile ilgili soru yöneltilmiş, katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalara ise Şekil 4.1' de yer verilmiştir.

Şekil4.1. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları

Yöneticiler ve öğretmenler ilgili yapılan görüşmeler sonucu alt temalar, mevzuat belirtilen çalışmaları bireyselleştirilmiş eğitim programı, destek eğitimi ve ölçme değerlendirme temaları şeklinde belirlenmiştir.

4.1.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Araştırmaya katılan 14 öğretmen özel gereksinimli kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere, okul rehberlik servisi, veli ile işbirliği yaparak, hazırbulunuşlukları ve ihtiyaçları doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırladıklarını belirtmişlerdir.

“Bep(bireyselleştirilmiş eğitim programı)hazırlık ve mevzuat çalışması yapıyorum.”Ö1
“Okul rehberlik servisi ile işbirliği yapıyorum, öğrencilerin özel gereksinimleri ile ilgili bilgi alıyorum, Bep planı hazırlıyorum”Ö2

“Bep(bireyselleştirilmiş eğitim programı)hazırlık ve mevzuat çalışması yapıyorum, ancak uygulamada zaman kısıtlı olduğundan verimli olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Planındaki etkinlikleri yapamıyorum.”Ö3

“Ortak çalışma olarak Bep planı hazırlama, uygulama, destek eğitimi konusunda bilgi paylaşımı, öğrencinin ihtiyacına göre ortam düzenleme, veli, öğretmen, öğrenci birebir görüşme yapıyorum.”Ö9

“Bep(Bireyselleştirilmiş eğitim) planı hazırlıyoruz, destek eğitimi veriyoruz, sınavlarda öğrenciye özel sorular eğitsel değerlendirme yapıyor, mevzuatı yerine getirmeye çalışıyoruz.Y1

“Bep(Bireyselleştirilmiş eğitim) planı hazırlıyoruz, destek eğitimi veriyoruz, sınavlarda öğrenciye özel sorular eğitsel değerlendirme yapıyor, aktif katılım için destek sağlıyoruz, veli, rehberlik servisi ile işbirliği sağlıyoruz.Y5

“ Bep(Bireyselleştirilmiş eğitim) planı hazırlıyorum, destek eğitimi veriyorum, sınavlarda öğrenciye özel sorular hazırlıyorum ancak verimli olduğunu düşünmüyorum, kaynaştırma eğitimi alan öğrenci maalesef kaynaşamıyor, örneğin görme engelli öğrenci yardıma ihtiyaç duyuyor, birkaç arkadaşı onunla ilgileniyor, diğerleri ile ortak alan oluşturamıyor. Bir matematik öğretmeni olarak, görme ve işitme engelli öğrencilerimize nasıl yaklaşmadığımızı bilmiyoruz ciddi öğretmen eğitimi almamız şart”Ö14

“ Toplantılar düzenlenir, Veli ve öğrenci görüşmeleri yapılır. Bu öğrencilere yönelik andemi öncesi ev ziyareti düzenlenmiştir. Ayrıca öğretmenlere bilgi amaçlı broşür hazırlanır.”Y6

4.1.2. Destek Eğitim Hizmeti

Araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenler özel gereksinimli ve kaynaştırma eğitim alan öğrencilere ders saatleri dışında, birebir destek eğitimi verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“En az sınırlandırılmış ortamda ihtiyaç duyulan derslerden uygun araç gereçle özel ders verilmeli”Y1.

“ Özel eğitim okullarında haftada belli günlerde düzenli eğitim verilmeli”Y5

“Bilim sanat merkezlerinde üstün yetenekli öğrencilere verilen eğitim gibi kaynaştırma eğitimi de haftanın belli günlerinde özel eğitim okullarında veya özel eğitim sınıflarında olmalı.”Y8

“ 2 öğrenciye dersimden matematik birebir ders veriyorum”Ö14

“Öğretmen eğitimi, birebir destek eğitimi verilmeli”Ö12

“Akademik öğretimde öğrencinin bireysel gelişimine uygun etkinlikler tasarlanmalı, özel eğitim sınıfları olmalı.”Ö7

4.1.3. Ölçme Değerlendirme

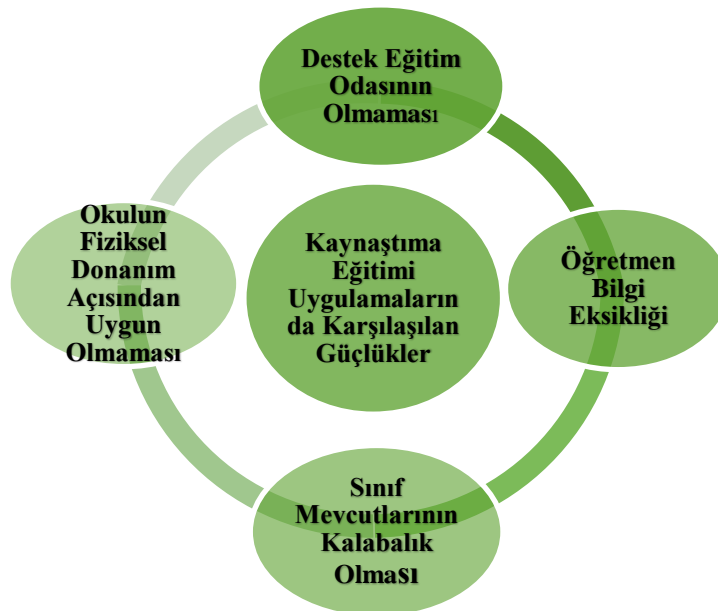
Araştırmaya katılan 14 öğretmen ve dokuz yönetici kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin akademik eğitim ölçme değerlendirme uygulamalarının, bireysel olarak ayrıca yapıldığını, eğitsel performanslarına uygun sorular sorularak değerlendirildiklerini belirtmişlerdir.

“Sınav sorularını ayrı hazırlıyorum, ödev ve yazı çalışmalarını öğrenci seviyesine göre veriyorum.”Ö5

“Öğrencilerin yazılı sınav uygulamaları ve performans değerlendirmeleri ortaöğretim kurumları yönetmeliğine göre öğrencinin bireyselleştirmiş eğitim planı doğrultusunda özel olarak yapılıyor”Y1

4.2. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler

Araştırmaya katılan dokuz yönetici, 14 öğretmene kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili soru yöneltilmiş katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalara ise Şekil 4,2’ de yer verilmiştir.

Şekil 4.2. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlüklerle

4.2.1. Öğretmen Bilgi Eksikliği

Araştırmaya katılanlardan altı yönetici oniki öğretmen kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili olarak, zihinsel yetersizlik, fiziksel yetersizlik, görme kaybı, işitme kaybı, süregen hastalık gibi özel gereksinimi olan öğrencilere yaklaşım ve iletişim kurma, öğrencilerin özel gereksinimlerine uygun eğitim öğretim verebilme ve etkinlikleri tasarlama uygulama açısından yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

“Kaynaştırma bütünleştirme eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgim yeterli değil, ne bir eğitim almışlığım ne de bir çalışmada bulunmuşluğum var. Şimdi duyma ve konuşma engelli öğrencim var ona da bilmiyorum nasıl davranmalıyım. Özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, zihinsel yetersizlik duyduğumuz kavramlar olsa da içeriklere hâkim değiliz, en önemlisi bu durumlarla nasıl bahşedeceğimiz ve öğrenciye nasıl davranacağımızı bilmiyoruz.”Ö14

“Bilgimi yeterli bulmuyorum, öğrencilere nasıl ders anlatabilirim, hangi yöntemleri kullanmalıyım”Ö5
“Yeterli bulmuyorum, öğrenciye yaklaşım konusunda bilgi eksikim var.”Ö13

“Kaynaştırma bütünleştirme eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgim yeterli değil”Y9

“Kaynaştırma bütünleştirme eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgim yeterli değil.”Y5

“Özel eğitim gereksinimli öğrencileri tanımada hangi alanda eğitim verebileceğim konusunda da yetersizim.”Ö3

4.2.2. Sınıf Mevcutlarının Kalabalık Olması

Araştırmaya katılan dokuz yönetici ve 14 öğretmen sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerle birebir ilgilenme, öğrenciler ders içerisinde hazırbulunuşluk ve gereksinimlerine göre etkinlikler yapamadıklarını, akademik öğretim açısından akranlarından geri olmalarından dolayı özel eğitim çalışmalarıyla destek çalışmalarını yapamadıklarını belirtmişlerdir.

“Sınıf mevcutları azaltılmalı.”Ö2

“Sınıf ortamının uygun olmaması, kalabalık olması”Ö6

“Eğitim ortamından yararlanamıyor, sınıf mevcudu kalabalık olduğu için sosyal açıdan örselenme, kendini kapatma, iletişim kurmada zorluk yaşayabiliyor.”Ö9

“Öğrencilerin zaman zaman dışlandığı durumlar ya da yetersizlik alanlarına göre zorlandığı dersler olmaktadır.”Ö10

“Özel eğitim gereksinimli öğrenciye eğitim verebilecek donanımlı öğretmen yok, okulun fiziki şartları uygun değil, sınıflar kalabalık.”Y1

“Akademik olarak öğrenciye yeterli bilgi veremiyoruz, okul ortamının uygun olmayışı”Ö10
kalabalık.”Y7

“Sınıf mevcutlarının fazla olması, öğrencinin öğrenme açısından bireysel verimliliğini ölçemiyorum.”Ö5

4.2.3. Destek Eğitimi Odasının Olmaması

Araştırmaya katılan dokuz yönetici ve 14 öğretmen kaynaştırma eğitiminin öğrencilere genel sınıf ortamında değil, özel gereksinimlerine göre tasarlanmış eğitim materyalleri ile destek eğitim odasında veya özel eğitim sınıflarında verilmesi gerektiği görüşünde birleşmişlerdir.

“Okulun fiziki şartları uygun değil”Y1

“Destek eğitimi özel eğitim sınıfında veya özel eğitim okulunda verilmeli.”Ö14

“Destek eğitimi verilmeli, okul ortamı düzenlenmeli.”Ö13

“En az sınırlandırılmış ortamda ihtiyaç duyulan derslerden uygun araç gereçle özel ders verilmeli.”Y3

“Birebir destek eğitimi destek eğitim odasında verilmeli”Ö12

“Özel eğitim okullarında haftada belli günlerde düzenli eğitim verilmeli.”Y5

4.3. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Verimliliğin Arttırılması

Araştırmaya katılan dokuz okul yöneticisi ve 14 öğretmene, kaynaştırma eğitimi, uygulamalarında verimliliğin arttırılması ile ilgili soru yöneltilmiş, verilen cevaplarda, özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim okulu ve okulda kurulan, uygun ders araç gereci ile donatılmış destek eğitimi odasında, sınıf ortamından ayrı bireysel destek eğitimi almaları, eğitim verebilecek donanımlı öğretmenlerin olması veya tüm öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ilgili bilgi eksikliğinin giderilmesi için öğretmen eğitimi, veli okul işbirliğinin arttırılması sonuçlarına ulaşılmış, Şekil 4.1.3 te gösterilmiştir.

Şekil 4.1.3 Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Verimliliğin Arttırılması

4.3.1. Bireysel Destek Eğitimi

Araştırmaya katılan dokuz yönetici ve 14 öğretmen, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere sınıf ortamından ders saatleri dışında ayrı olarak, hazırbulunuşluk düzeylerine uygun olarak birebir destek eğitimi verilmesinin akademik ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi açısından yararlı olacağını belirtmişlerdir. Yönetici ve öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Mevzuat çalışmalarının özel eğitime göre yapılmasını, bireysel eğitim verilmesini sağlamaya çalışıyorum”Y1

“Ders dışı birebir eğitim verilmeli, farklı zamanlarda planlanmalı, sosyalleşmesi açısından örgün eğitime devam etmeli.”Ö5

“Akademik dersler birebir özel eğitim, yetenek dersleri sınıf ile birlikte işlenmeli.”Ö6

“Akademik öğretimde öğrencinin bireysel gelişimine uygun etkinliklerle destek eğitimi, uygun olarak donatılmış olan destek eğitim odasında verilmeli özel eğitim sınıfları olmalı.”Ö8

“En az sınırlandırılmış ortamda ihtiyaç duyulan derslerden uygun araç gereç ile özel ders verilmeli.”Y1

“Özel eğitim okullarında haftada belli günlerde düzenli eğitim verilmeli.”Y2

4.3.2. Öğretmen Eğitimi

Araştırmaya katılan dokuz yönetici ve 14 öğretmen, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik verimliliğin artırılması için tüm öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi ilgili bilgi eksikliğinin giderilmesi, öğretmen eğitiminin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“Okul rehber öğretmenleri tarafından, öğretmenlere bilgi amaçlı broşür hazırlanır. Bep planı hazırlanır.”Y1

“Tüm öğretmenlerin özel eğitim gereksinimli öğrencilere yönelik eğitim alması sağlanmalı.”Ö9

“Bir matematik öğretmeni olarak, görme ve işitme engelli öğrencilerimize nasıl yaklaşacağımızı bilmiyoruz ciddi öğretmen eğitimi almamız şart.”Ö14

“Öğretmen eğitimi ve hizmetiçi eğitimler verilmeli ve okul rehber öğretmenleri donanımlı hale getirilmeli, iletişim, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme değerlendirme, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlama ve uygulama, gerekli mevzuat çalışmalarının yürütülmesinde öğretmenler eğitilmeli”Y3

4.3.3. Veli Okul İşbirliği

Araştırmaya katılan dokuz yönetici ve 14 öğretmen, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik verimliliğin artırılması için okul veli işbirliğinin geliştirilmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Rehberlik çalışmaları artırılmalı, öğrenci velisiyle birlikte rehberlik hizmeti almalı okul rehber öğretmenleri düzenli olarak öğrenci ve velilerle görüşmeli”Ö8

“Veli eğitimi ve işbirliği yapılmalı”Ö3

“Öğrencileri sosyal açıdan da destekleyerek ve Veli işbirliğini arttırarak verimlilik sağlayabiliriz”Ö14
“ Topluma kapsayıcı bakış açısı kazandırılmalı, veli işbirliği arttırılmalıdır.”Y1

“Veli eğitimi gerçekleştirilmelidir, öğrencinin özel gereksinimi dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, zihinsel yetersizlik, görme kaybı, işitme kaybı vb. olabilir bu durumda nasıl davranılmalı, okulda verilen çalışmaların evde tekrar edilmesi veya sosyal becerilerin kazanılmasına yönelik veli ile birlikte yapılacak etkinlikler planlanmalı .”Y4

“Velilerin okula davet edildiklerinde değil ihtiyaç hissettikleri her an gelmesi sağlanmalı, ancak o zaman verimlilik gerçekleşir”Y6

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak toplanmış verilerin içerik analizi ve çözümlemesi ile ulaşılan bulgulara dayanan tartışma, sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuçlar

Bu araştırma; Ortaöğretim kurumlarında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik yaptığı çalışmaların kaynaştırma eğitimi uygulamalarıyla ilişkisini ortaya koyan bir durum çalışmasıdır, elde edilen bulgular analiz edilerek bütüncül bir bakış açısı oluşturulmuş, literatürde yer alan diğer pek çok çalışmada yer alan bulgular ile paralellik gösteren benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Özel gereksinimli (fiziksel yetersizlik, zihinsel yetersizlik, görme kaybı, işitme kaybı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, öğrenme güçlüğü, disleksi) olup diğer sağlıklı akranlarıyla aynı sınıf ortamında kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin olduğu okullardaki okul yöneticisi ve öğretmenlerin görüşleri 3(üç) tema altında toplanmıştır;1)Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları,2)Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler 3)Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Verimliliğin Arttırılması şeklindedir. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında, mevzuatta yer alan çalışmalar, öğrencinin eğitsel durumuna göre bireysel eğitim planı hazırlanması, sınıf ortamından ayrı bireysel destek eğitimi verilmesi, ölçme değerlendirme araçlarının öğrenciye uygun içeriklerden oluşturulmasıdır. Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler; öğretmenlerin mesleki bilgi eksikliği ve özel gereksinimli öğrencilere yaklaşım, iletişim kuramama, genel sınıf ortamında diğer akranlarıyla aynı verimlilikte akademik eğitim öğretim verilememesi , ,okulda destek eğitimi odasının olmaması, ders araç gereci ve materyal eksikliği, hazırlanan bireysel eğitim planlarının özel destek eğitimi için zaman sınırlılığı nedeniyle uygulanamamasıdır.(Enad)Kaynaştırma Eğitiminde Verimliliğin Arttırılması; Bireysel gelişim planları doğrultusunda bireysel destek eğitimi verilmesi, özel eğitim okullarından haftanın belirli günlerinde yararlanılması, okullarda özel gereksinimli öğrenciler için özel eğitim destek odası bulunması, okul veli işbirliği ve aile katılımının sağlanması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin olarak özetlenebilir.

5.2. Öneriler

Ortaöğretim kurumlarında, özel gereksinimli öğrencilere yönelik uygulanan kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul yöneticisi ve öğretmenlerin yaptığı çalışmaların katkısını arttırmak, uygulamadaki güçlükleri aşabilmek, verimliliği arttırmaya yönelik aşağıdaki öneriler bulunmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Özel gereksinimli öğrencilerin bulunduğu okullarda mutlaka öğretmen ve yöneticilere mesleki eğitim verilmelidir.
- Özel gereksinimli öğrencilere bireysel eğitim planları doğrultusunda bireysel eğitim verilmelidir.
- Okullarda uygun ders araç gereci ile donatılmış destek eğitim odası bulunmalıdır.
- Ölçme değerlendirme öğrencinin özel gereksinimine göre planlanmalı uygulanmalıdır.
- Sınıf mevcutlarının azaltılması, okulun fiziki imkânlarının artırılması sağlanmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Araştırma evreni Denizli Merkezefendi/ Pamukkale ilçesinde altı okul ile sınırlıdır. Genişletilip farklı okul türlerinde de kullanılabilir.
- Yaşadıkları güçlükleri belirlemek için özel gereksinimli (zihinsel yetersizlik, fiziksel yetersizlik, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu) öğrencilerin görüşleri alınabilir.
- Nitel araştırma teknikleri kullanılarak benzer çalışmalar tekrar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akbulut E. (2020). *Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Alguları ile Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*.Yüksek Lisans Tezi.Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Diyarbakır

Bulutoğlu Erüstün H. (2019).*İlk Ve Ortaokullarda Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Veli, Yönetici Ve Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzincan.

Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni*, (Çev. S.B. Demir) , Eğiten Kitap. Ankara

Değer Ş. (2018). *Yönetici Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Tutumların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kırklareli

Duran N.(2019).*Özel Gereksinimli Çocukların Kaynaştırma Eğitimindeki Kabulü Toplum Kazandırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

Gürgür., H.& Yazçayır., G. (2019) *Türkiye’de Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Öğretmenlerin Görüşlerine Odaklanılmış Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Sentezlenmesi: Meta Etnografik Bir Çalışma, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – ENAD, Cilt 7 / Sayı 2,2019*

Kara Z.(2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Karataş Z.(2015)*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. MANEVİ Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1*

Kargın T.(2004). *Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi Ve İlkeleri*. *Ankara Üniversitesi Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,5,1-13*

Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). *Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2017) *Kaynaştırma / Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları 2017/28 Sayılı Genelge*.

Sucuoğlu,B.(2004). *Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayın/Araştırmalar*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,5, 5-13*.

Çokluk,Ö.,& Şekercioğlu, G.,&Büyüköztürk.,Ş. (2012) *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*.Ankara:Pegem Yayıncılık.

Yazıcıoğlu T. (2018). Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci Ve Türkiye’de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Dergipark*,1,92-110

Yıldırım, A., & Őimřek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu

Okul yöneticilerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik çalışmalarının kaynaştırma eğitimi uygulamalarıyla ilişkisi

Bu çalışma Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN danışmanlığında; Emel KARAOĞLAN tarafından yürütülen, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Denizli ili Merkezefendi/Pamukkale ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında çalışan okul yöneticileri ve öğretmenlerine yönelik bir çalışmadır.

Çalışmanın amacı, Okul yöneticilerinin özel eğitim gereksinimli öğrencilere yönelik çalışmalarının kaynaştırma eğitimi uygulamalarıyla ilişkisi ile bilgi toplamaktır.

Çalışmaya katılım gönüllülük temelinde olmalıdır. Görüşme formunda, sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir.

Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz

Yaşınız

Kadın, Erkek

.....

A)Okuldaki göreviniz: Müdür – Müdür Yardımcısı-Öğretmen

B) Çalıştığınız okul:

C)Çalıştığınız okulda kaç yıldır yöneticilik /öğretmenlik yapıyorsunuz?

Görüşme Soruları

1. Okulunuzda özel eğitim gereksinimli kaç öğrenciniz var, aktif öğrenci olarak eğitim öğretime devam ediyor mu?

2. Kaynaştırma eğitimi/bütünleştirme uygulamaları ile ilgili bilgi düzeyiniz nedir? Yeterli buluyor musunuz?

3. Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için, eğitsel planları düzenlemede, bireysel ihtiyaçlarına uygun etkinlikleri tasarlamada diğer kişilerle(okul rehberlik servisi, öğretmenler, ebeveynler) işbirliğiyle, ortak ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

4. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında karşılaştığınız güçlükler ve çözüm yolları nelerdir?

5. Kaynaştırma /bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında verimlilik sizce nasıl artırılabilir?

Emel KARAOĞLAN

Paü. Eğitim. Yön Den.Teft.Plan. Tezsiz Yük. Lisans Öğrencisi

ÖZGEÇMİŞ